

ענף הבקר בבית-אלפא בתש"ך

(השנה החקלאית באזורנו: מ' 1/8 עד א' 1/7)

ה ע ד ר

מהדו"ח היבש על ההמלטות אפשר להסייג שבדרך כלל לא קרו מקרים יוצאים מגדר הרגבי פרט לריבוי המקרים של קדחת החלב. במשך שנה זו יצאו את העדר: 8 פרות שנמכרו לגידול ולחליבה. 38 פרות נמכרו לשחיטה. 60 עגלים מפוטמים לבשר. 11 מבכירות; חלק לגידול וחלק לבשר. 117 ראש בס"ה יצאו את העדר.

בתחילת תש"ך, כלומר — באוגוסט 1959, מנה עדר הפרות 133 ראש, ובתחילת אוגוסט 1960 הוא עמד על 137 גלגלות; היוצא מזה שהיציאה מעדר הפרות נעה סביב 34%, והוא מתחדש בקצב מהיר. הגיל הממוצע של הפרות 4.8 שנים; מספר הצעירות — 96, מבוגרות — 38, זקנות — 6. משקל הגוף של הפרה הממוצעת נע סביב 600 ק"ג.

מספר הפרות לא גדל בשנה זו ומכיון שהננו מגדלים את כל העגלות, יוצא שגם השנה בייצענו סלקציה בממדים נרחבים למדי. מהמספרים שהנני מביא להלן אפשר לעמוד על התנועה בעדר במשך שנת תש"ך.

פרות	135.9
עגלות	123
עגלים	100

מספר ההמלטות היה 170: הפלות — 6; היו 3 מקרים של המלטות קשות שנסתיימו בשחיטות אונס. המלטות תאומים — 4, ומכיון שהתאומים היו משני המינים, נשחטו 4 העגלות מחשש עקרות. 7 פרות חלו בקדחת החלב לאחר ההמלטה. נתברכנו השנה במיכסה גבוהה של עגלים: 95 עגלים לעומת 69 עגלות. 4 נולדו מתים.

ט ב ל ה 4. כמויות החלב ששווקו והמחירים שנתקבלו

השנה	כמות החלב החלב ליתרים	המחיר באגורות
1956	214000	30.2
1957	175000	30.8
1958	256000	30.6
1959	277000	26.4
1960	329000	27.5

החולפת. ב-3 השנים שקדמו לשנת תש"ך הפסיד הענף 45,000 ל"י. נכון שבמשק קטן כשלנו הריי בית וההוצאות הכלליות הם לא לפי כוחו של הענף גם במצב כלכלי תקין יותר, אבל אין זה מתרץ את הכשלון. תנאי הכרחי הוא להגיע לרווחיות. כל הטוען שמפנקים אותנו יתר על המידה ומפטמים אותנו בסובסידיות — יעיין נא במספרים דלעיל ויוציא את המסקנות המתאימות.

דן
מרכז הענף

ט ב ל ה 3. פרטים על ההזנה והעבודה

שנה	מס' י"ע לפרה	ק"ג חלב ליום עבודה	תקציב הזנה יח"מ	הוצאה לפועל יח"מ
1951	64	55.5	65000	65000
1952	55	68	140000	138000
1953	47	103	160000	163000
1954	42	101	170000	175000
1955 (1)	29.7	158	213000	221000
1956	27	202	270000	312000
1957	24	203	281000	324000
1958	18	313	341000	357000
1959 (2)	16.4	341	382000	411000
1960	15.4	420	420000	438000

(1) בשנה זו הותקנה מכונת חליבה.
(2) בשנה זו הוקמו הסככה ומכין החליבה.

משהו על כלכלת הענף

אין מי שיטען כי 27.5 אגורות משנת 1960 ערכן הריאלי הוא כערך 30 אגורות משנת 1956. למרות כל התקדמותנו בתנובת החלב ובייצור המספוא, הנני פסימי בקשר למאזן של השנה

עולה לנו ב־2 י"ע; אותו דבר, בקירוב, הטיפול בעגלה. כל העדר מוחזק ברפתים ובחצרות, ואין מוציאים למרעה כל עיקר.

התנובה וההזנה

השנה חלבנו בס"ה 870,000 ליטר חלב ולפיכך יוצא שהתנובה הממוצעת לפרה בעדר היתה 6,400 ליטר. לפי תוצאות ביקורת החלב הרשית מית נחלבו 922,000 ק"ג חלב והתנובה הממוצעת לפרה עמדה על 6789 ק"ג. בתשי"ט עמדה התנובה הממוצעת על 6400 ק"ג; עלינו לציין איפוא הישג נוסף — העלאת התנובה הממוצעת בשנה אחרונה ב־390 ק"ג. בהתחשב ברמת התנובה, הרי רשאים אנו להיות שבעים רצון מהתקדמות זו.

תכנית ההזנה שלנו מתבססת על 6 יח"מ מספוא גס לפרה ביום; בכלל זה יחידת מזון אחת משחת ויחידת מזון אחת תחמיץ. המזון המרוכז מוגש 3 פעמים ביום במכון, בזמן החליבה, ועוד שתי פעמים בסככה. השנה בנינו איבוסים לאורך הגדרות, מחוץ לחצרות, כדי לקצר שהייתן של הפרות בסככה ולצמצם את תצרוכת הקש לרפד. בחודשי החורף ובעונת הסלק אנו מגישים לפרות המבוגרות כ־7—8 יחידות מזון בצורת מספוא גס, ובסוף הקיץ אנו יורדים עד ל־4—5 יח"מ. מתקבל הרושם שאנו אובסים את פרותינו ב־10—12 ארוחות ביממה.

בעדר בעל רמה כשלנו קשה אמנם לערוך תקציב הזנה לפי נורמות נוקשות, אולם אנסה לעשות זאת על מנת לבדוק אם מתהווה פער בין התצרוכת התיאורטית לבין ההוצאה לפועל למעשה.

חישוב התצרוכת בתש"ך מצטייר כדלהלן:

136 פרות, מנת קיום	
לפי 2000 יח"מ לראש	272,000 יח"מ
123 עגלות, א 1600 יח"מ	196,800 "
100 עגלים לבשר, א 1800 יח"מ	180,000 "
לייצור החלב	351,200 "
בס"ה	1,000,000 יח"מ

בשנים האחרונות מרבית לדבר על השפעת הפרים בעדרינו. אם כי, לדעתי, אין אנו רשאים להתעלם כל עיקר מחלקן וערכן של האמהות בעיצוב פרותינו, הרי בכל זאת ניסיתי למיין את העדר שלנו ולקבוע את טיבו לפי האבות־הפרים, והנה התוצאה:

מספר בנותיו בעדר הפרות	ה ט י ב		מספר בנותיו בעדר הפרות	מספר בנותיו בעדר הפרות
	מטל לממוצע +	בינונית ±		
22	12	5	5	קישון
14	7	6	1	גיל
14	2	5	7	קינג
11	8	2	1	דנדי
9	1	5	3	נחשון
8	5	2	1	נסיך
4	3	1	—	פלד
6	1	3	2	סנה
8	1	3	4	ספיר
7	2	2	3	מקסים
3	3	—	—	גנדרון

ברשימה זו לא נכללו צאצאים של פרים צעירים וכן הבנות היחידות של פרים אחרים. בנות הפרים נסיך, קישון, גיל ופלד מצטיינות בגודל הגוף שלהן ובעטינים בנויים יפה.

שיכון העדר והעבודה

לצערי עלי לציין שעד היום לא נפתרה שאלת השיכון במלואה, שתשיע רצונם של העובדים. לפרות הוקמו אמנם 2 סככות מודרניות, אולם העגלות משוכנות במבנה ישן שאינו מתאים לתפקידו, וגרוע מזה המצב בשיכון העגלים: הם מפוזרים בקבוצות במבנים שונים והטיפול בהם כרוך ב"ריצות" רבות ובביטול זמן. החליבה מבוצעת במכון מטיפוס שדרה, שהותקן באחת הרפתות הישנות; המכון מצויד ב־4 יחידות חליבה.

בתש"ך הושקעו 2029 ימי עבודה בטיפול, הזנה וחליבה. לפי חלוקת העבודה יוצא שכל פרה הצריכה 11.6 ימי עבודה, מזה — 9.3 י"ע לחליבה והשאר להזנה ולטיפול; הטיפול בעגל

אם אגיד שאת עיקרה של ה"העברה" יש לזקוף לחובת עדר העגלים. בהתאם לכך יש באפשרותי להביע אומדן מציאותי שאחוז המזון המרוכז בתפריטן של הפרות עמד על 55.

מצב הבריאות, הבירור וההתעברות

בעדר היונקים אין כמעט תחלואה כלל, והתמותה בשנה זו היתה אפסית. הטיפול בעגרי לות ובעגלים בתקופת הינקות מסור בידי חברה מנוסה מאוד בעבודה זו, ולזכותה יש לזקוף את הישגנו זה.

הבירור בעדר הפרות מתבצע כאילו מאליו: אותן הפרות שמפגרות בפוריות, או הרגישות למחלות עטין וכדומה מסולקות בעוד מועד, ללא שהיות מרובות, כי אין אנו מעוניינים כיום בהגדלה ניכרת של עדר החולבות.

ה"צרות" העיקריות מבחינת הבריאות — העקרות ומחלות העטין, ואלה הן, כידוע, הצרות של עדרי החלב האינטנסיביים בכל העולם. ההמלחות — רובן נורמאליות ורק במקרים מעטים היתה דרושה הגשת עזרה. גם ההתעברות היתה השנה טובה יותר, יחסית, מבשנים שעברו.

את המבכירות אנו מזריעים בזמן האחרון בגיל של 15—16 חודש ומצאנו כי זה טוב מאוד חלק ניכר מהמבכירות המליטו בגיל של 24 חודשים ואנו שבעים רצון מתנובותיהן, אשר למעשה אינן נופלות כמעט מתנובותיהן של המבוגרות יותר.

גם צוות העובדים בענף הולך ומצטער, וזהו אחד ההישגים החשובים ביותר בענף, התובע יזמה מתחדשת ורוח רעננה בביצוע התפקידים.

בבואי לסכם את שנת תש"ך עלי לציין שזר כינו בשנה של ביסוס והתקדמות נוספת. אין באפשרותי לבטא את מטרת הטיפוח שלנו בנוסח "תקרה" לרמת התנובה הממוצעת, כי הרי עדים אנו להתקדמות בלתי פוסקת בעדרינו בארץ. לכן אסתפק בהבעת משאלה כללית, הידועה לכל בוקר: עלינו להמשיך ולטפח עדר בעל כושר הנבה גבוה, בריא ובעל מבנה גוף חסון ואחיד. חיים וקסמן

בית-אלפא, ערב ראש שנת תשכ"א

המספוא שהוגש למעשה:

תירס ירוק, 800 טונות, לפי 8 ק"ג —	100,000 יח"מ
סתווין, 158 טונות, לפי 10 ק"ג —	15,800 "
תלתן, 1670 טונות, לפי 10 ק"ג —	167,000 "
כרוב, פולים וכו' 82 טונות, לפי 10 ק"ג —	8,200 "
סלק 556 טונות, לפי 15* ק"ג —	37,000 "
תחמיצים 414 טונות, לפי 8 ק"ג —	52,000 "
שחת 219 טונות, לפי 3 ק"ג —	73,000 "
קליפות סויה 24 טונות, לפי 3 ק"ג —	8,000 "
מספוא גס בס"ה	461,000 יח"מ
מזון מרוכז	612,000 "
סה	1,073,000 "

ההעברה מסתכמת איפוא ב־73 אלף יחידות מזון, כלומר — בגבולות 7%. כידוע ישנן אפ" שריות כמעט בלתי מוגבלות ל"ערוך" או ל"חשבן" את התצרוכת התיאורטית ולסכם את ההוצאה לפועל למעשה, וביחוד בתנאינו אנו, כשכמות המספוא הגס הגיעה לממדים נכבדים למדי. אולם עלי להדגיש שהשתדלתי להעריך את המספוא הגס לפי ערכו הריאלי ככל אפשר ובי מקרים מסויימים נתקבל אצלנו הרושם שהער רכתי היתה גבוהה במידת־מה.

אין באפשרותי למסור מספרים מדוייקים על המספוא לסוגי הבקר השונים, כי אין אנו מנהלים רשימות מפורטות מסוג זה. המספוא מתחלק ברציפות ואין שוקלים באופן מיוחד את הכמויות שמגישים לפרות, לעגלות, או לעגלים. כן גם משתנה מספר הראשים מדי חודש בחודשו בקבוצות הבקר השונות. עלי להעיר עוד כי בתנאי הדיור של העגלים שלנו מתבזבזת כמור יותר ניכרות של מספוא, ולא אטעה איפוא בהרבה

* הסלק היה בחלקו הגדול רקוב.